

Mierzeja Wiślana poza sezonem

*tekst: Magdalena Hadwiczak
Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych w Słupsku
Oddział Zespołu w Gdańsku – Trójmiejski Park Krajobrazowy*

Mierzei Wiślanej nie trzeba chyba nikomu przedstawiać. Ten piaszczysty wał oddzielający Zalew Wiślany od wód zatoki Gdańskiej, ciągnący się przez 90 km od Wisły na zachodzie, po Półwysep Sambia (Obwód Kaliningradzki) na wschodzie, jest prawdziwym rajem dla turystów. Morski błękit, bursztyny i złocisty piasek zachęcają licznych plażowiczów do odwiedzenia tego miejsca w sezonie urlopowym. Latem, szczególnie gdy dopisuje pogoda, nie brak tu rozrywek – morskie fale świetnie nadają się do uprawiania licznych sportów wodnych. Poza sezonem turystycznym, gdy cichnie gwar

wczasowiczów, a plaże świecą pustkami, można dostrzec drugie oblicze Mierzei Wiślanej.

Dwa razy do roku, wiosną i jesienią, nad lasami Mierzei Wiślanej odbywa się zapierający dech w piersiach spektakl. Nad polskim wybrzeżem można wówczas oglądać miliony ptaków udających się z północnej i wschodniej Europy oraz Azji na zimowiska położone na południu Europy oraz w Afryce. Wiosną wracają one z powrotem na swoje lęgowiska.

Południowe wybrzeże Bałtyku stanowią bardzo ważny ptasi szlak wędrówkowy, a rejon Mierzei Wiślanej jest jed-

Migracja ptaków nad Mierzeją Wiślana

fol. Magdalena Hadwiczak

Liczenie przelatujących ptaków szponiastych

fot. Piotr Nagórski

nym z jego kluczowych elementów. Ptaki przelatujące wzdłuż wybrzeża Bałtyku, natrafiają na Mierzei Wiślanej na wąski skrawek lądu, co wymusza na nich na-

gły wzrost koncentracji. Owo natężenie, zwane „efektem lejka”, sprawia, że migracja jest intensywna, widowiskowa i łatwa do zaobserwowania. Rozmiar tego zjawia-

Wędrujący nad Mierzeją trzmielojad

fot. Piotr Nagórski

ska jest niepowtarzalny w skali naszego kraju - kiedy przelot osiąga szczyt, niebo niemal przykrywają niezliczone ilości niestrudzonych ptasich wędrowców. Mierzeja Wiślana, choć na nieco mniejszą skalę, pod względem intensywności przelotu jest porównywalna do Gibraltaru w Hiszpanii, Bosforu w Turcji, czy Falsterbo w Szwecji.

Ptaki przelatujące podczas jesiennej migracji nad Mierzeją Wiślana są corocznie liczone przez członków i sympatyków Stowarzyszenie Obserwatorów Ptaków Wędrownych Drapolicz. Wiele osób wie, gdzie jest położony najwyższy punkt na Mierzei - najwyższy punkt długiej „grani” - Wielbłądzi Garb (49,5 m n.p.m.), jednak nie każdy zna Górę Pirata. To tam, około 5 km za Krynica Morską, dokonywane są obserwacje wędrujących ptaków.

Obserwacja ptaków na punkcie w Krynicy Morskiej to duża atrakcja dla odwiedzających i zarazem niezapomniane przeżycie. Ptaki przelatujące nierzadko nisko nad głowami obserwatorów i ignorujące ludzką obecność, są nietrudne do obserwacji i podziwiania. Wyniki liczeń migrujących ptaków nad Mierzeją Wiślana są imponujące. Już w 2008 roku, podczas pierwszego sezonu, zaobserwowano blisko 140 000 ptaków, z czego samych szponiastych około 13 000 z 17 gatunków. Efektem uzyskanych danych było zakwalifikowanie Mierzei Wiślanej do sieci ostoi ptaków IBA (*Important Bird Areas*). Obszar ten, wraz

z Półwyspem Helskim, na którym również prowadzono podobne badania, stanowi jedyne w kraju miejsca spełniające kryterium kategorii C5 w ramach programu Natura 2000.

Spośród ptaków drapieżnych migrujących nad Mierzeją krogulec jest gatunkiem najczęściej obserwowanym (1500 osobników jednego dnia). Najwięcej krogulców oglądać możemy w drugiej połowie października. Drugim pod względem liczebności ptakiem szponiastym jest myszołów zwyczajny (2500 osobników/dzień), a trzecim błotniak zbożowy

Świstunka złotawa złapana i zaobrączkowana na Akcji Bałtyckiej
fot. Dariusz Ożarowski

(120 osobników/dzień). Uważny obserwator zauważy również przelatujące szybko jak strzały sokoły: kobuzy, kobczyki, sokoły wędrownie, pustulki oraz drzemliki. Do rzadkości, które co roku obserwowane są z punktu liczeń na Mierzei Wiślanej, należą takie gatunki jak: błotniaki stepowe, orły przednie, czy rarogi. Ptakami wyjątkowo obserwowanymi są: krogulec krótkonogi (trzecia obserwacja w naszym kraju) i orzeł przedni.

Mierzeja Wiślana to miejsce dogodne nie tylko do obserwacji ptaków szponiastych. Jesienią migruje tędy ponad 80 tysięcy grzywaczy i 60 tysięcy ptaków krukowatych. Częstym widokiem są klucze gęsi oraz żurawi. Ptaki wróblowe takie jak kolorowe zięby, malutkie mysikróliki, dzielne sikorki, czy głośnie czeczotki - goście z północy, lecą nad Mierzeją podczas migracji bezustannie, niemal ciągłym strumieniem. Taka liczba ptasiej „drobnicy” robi doprawdy duże wrażenie. Im więcej czasu spędza się na obserwacji „zwykłych” gatunków, tym większa jest szansa na wypatrzenie rzadkości, takich jak obserwowane tu już syberyjskie świstunki: żółtawa i złotawa, czy skowrończyk krótkopalcowy.

Zapaleni miłośnicy seawatchingu (czyli obserwacji morza, w celu wykrycia rzadkich i ciekawych gatunków ptaków), znajdą na Mierzei coś dla siebie: wydrzyki (ostrosterny, długosterny, tęposterny, a nawet skua), nury (w tym białodziobe), czy alki. Szczególnie war-

Uczestnictwo w obozie SOS –u to znakomita okazja na spotkanie się oko w oko z sową.

fot. Piotr Nagórski

te polecenia jest przeglądanie stad licznie występujących tu rybitw oraz mew, w celu wypatrzenia przyrodniczych ciekawostek, takich jak rybitwa popielata czy mewa trójpalczasta.

Warto wspomnieć, że migrujące nad Mierzeją ptaki chwywane są w ramach jednej z najdłuższych działających na świecie akcji obrączkowania ptaków – Akcji Bałtyckiej, mającej swoje początki w latach 60. XX w. Ptaki są w obozie Akcji Bałtyckiej obrączkowane i mierzone, określa się ich kondycję oraz orientację w prze-

strzeni, a następnie wypuszcza.

Ptaki warto na Mierzei obserwować również na łąkach i pastwiskach (napotkamy tu siewki i gęsi, w tym bernikle obrożne oraz białolice). Po zapadnięciu zmroku migrację nad łąkami rozpoczynają sowy. Są one chwywane i obrączkowane w ramach innej akcji obrączkarskiej „Sowy Mierzei”, organizowanej przez Stowarzyszenie Ochrony Sów SOS. Licznie chwywane są tu uszatki i uszatki błotne, rzadziej puszczyk, płomykówka i włochatka.

Mierzeję Wiślaną warto odwiedzić nie tylko latem, ale również poza sezonem. Leśne trasy zachęcą do spacerów, a przelatujące nad głową ptaki zapewniają niezapomniany spektakl. Warto włączyć się w prace badawcze stowarzyszeń ornitologicznych prężnie działających w tym

miejscu. Zachęcamy wszystkich czytelników Gawrona do włączenia się w te działania oraz do wydeptania własnych ścieżek przyrodniczych na Mierzei.

Literatura:

- Bulak J., Nowakowski S., Woch W. 2010. Przyroda Parku Krajobrazowego „Mierzeja Wiśłana. Wydawnictwo WiB, Gdańsk
- Utrysko K., Osowska-Utrysko M. 2011. Wokół Zalewu Wiślanego... Vega Studio Adv, Kwidzyn
- Kilon D. 2013. Mierzeja Wiśłana. Ptaki 3. OTOP
- Akcja Bałtycka – <http://akbalt.ug.edu.pl>
- Stowarzyszenie Obserwatorów Ptaków Wędrownych DRAPOLICZ – <http://www.drapolicz.org.pl>
- Stowarzyszenie Ochrony Sów SOS – <http://sowy.sos.pl/>

Widok z wieży obserwacyjnej

fot. Magdalena Hadwiczak